

Κωνσταντίνος Ι. Παναγόπουλος
Καθηγητής του Ε.Μ. Πολυτεχνείου
Διευθυντής Τ.Π.Π.Α.

Ποια μπορεί να είναι η συμβολή του Τεχνολογικού Πάρκου Λαυρίου στην πόλη του Λαυρίου και στην ευρύτερη περιοχή της Λαυρεωτικής

ΑΣΦΑΛΩΣ και έπρεπε να σωθούν οι εγκαταστάσεις της Γαλλικής Εταιρείας και ότι απέμεινε από την Ελληνική. Το ζητούμενο όμως, για τη σωτηρία τους, ήταν να προωθηθούν χρήσεις που προκύπτουν από το συγκεκριμένο χώρο, όταν αυτός κατανοείται ως παρακαταθήκη τεχνολογικών προοπτικών και δυνατότητα νοήματος για τους κατοίκους της πόλης του Λαυρίου και της ευρύτερης περιοχής.

Είναι η περίπτωση της σημασίας μιας ιστορικής εμπειρίας 150 χρόνων που είχε βάση τον ορυκτό πλούτο της συγκεκριμένης περιοχής και τις τεχνολογίες της μεταλλείας και της μεταλλουργίας. Οι τεχνολογίες αυτές έδωσαν τη μορφή και το σχήμα, τις δομές και τις αξίες του πρόσφατου παρελθόντος του Λαυρίου. Και το εξαιρετικά ενδιαφέρον είναι ότι οι κοινωνικές αυτές μεταβλητές αποτυπώθηκαν ως αίσθηση του χώρου.

Μέσα στα έργα του παρελθόντος εγγράφεται με άμεσο, έμμεσο και πολλές φορές με λανθάνοντα τρόπο η πορεία ανάπτυξης της περιοχής. Η αναγνώριση αυτής της πορείας, ο προσανατολισμός της, οι διακλαδώσεις της, οι προοπτικές της, τα όριά της, οι υποθέσεις που την στήριζαν, οι προσωρινοί της θάνατοι και ο οριστικός της, όλα αυτά κρύβουν, μέσα στους συνολικούς τους συνδυασμούς, κάτι πολύ σημαντικό, τη δυνατότητα της συνέχειάς της.

Αντικείμενα νοητά, αφηρημένα, μη υλικά τα οποία γίνονται οικεία και μεταδόσιμα, με συμβολικές αναπαραστάσεις, μέσα από τα ερείπια του χώρου. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, τα αντικείμενα αυτά σκιάζονται και κρύβονται από την υλική φύση των εγκαταστάσεων. Αυτά τα αφηρημένα αντικείμενα είναι η μεγάλη κληρονομιά του Λαυρίου.

Το Λαύριο δεν είναι οικοπέδο, προς καταπάτηση ή αντιπαροχή, ούτε μόνον παραδοσιακά κτήρια προς αποκατάσταση. Περισσότερο είναι ένα πολλαπλό σχεδιάσμα, στο οποίο, εκτός από τις επιστήμες που το στηρίζουν, συνυφαίνονται βεβαιότητες, ετοιμότητες, εγκυρότητες, κανόνες, συμβάντα, προσομοιώσεις, αλγόριθμοι, εμπλέκονται ιδεολογίες, θεωρίες και κυρίως αυτό που είναι στο επίκεντρο της κάθε τεχνολογίας, δηλαδή η γένεση, ο βίος και ο θάνατος των υποθέσεων.

Ακόμη πρέπει να σημειωθεί ότι οι μέχρι σήμερα χρήσεις του χώρου, οι χρήσεις που προδίδονται από τους εξοπλισμούς και τις εγκαταστάσεις που υπάρχουν, περιλαμβάνουν σε λανθάνουσα αλλά ανιχνεύσιμη κατάσταση και τις χρήσεις που ματαιώθηκαν, που έμειναν στα σχέδια, που πολεμήθηκαν γιατί ήταν ανατρεπτικές για τα κατεστημένα ή ισχυρά συμφέροντα. Περιλαμβάνουν ακόμη και τις χρήσεις που δεν είχαν οι ίδιες ωριμάσει ή το περιβάλλον δεν ευνόησε.

Έτσι ο χώρος του Λαυρίου στη νοηματική του αναπαράσταση περιλαμβάνει αυτό που έγινε, αλλά και αυτό που ήταν να γίνει και δεν έγινε. Περιλαμβάνει και τις αντίπαλες χρήσεις.

Αυτό οδηγεί κατευθείαν στον πυρήνα δημιουργίας του νέου. Στα αξιώματα, στις υποθέσεις και στη λογική του σχεδιασμού της καινοτομίας. Στην αναγκαία αφετηριακή φάση της τεχνολογίας. Εκεί που συντελείται η άρθρωση του παλαιού με το καινούργιο. Εκεί όπου ο βίος των υποθέσεων ενός αναπτυξιακού σχεδίου φτάνει στο τέλος του. Εκεί όπου νέες υποθέσεις συνωθούνται για να πάρουν τη θέση των παλαιών για να στηρίζουν και να αναμορφώσουν τη συλλογιστική του νέου αναπτυξιακού σχεδιασμού.

Έτσι τα βιομηχανικά ερείπια του Λαυρίου μέσα από την ακινησία τους, μέσα από την απουσία παραγωγής, μέσα από το κενό ζωής, εκθέτουν τη λογική τους, το σχεδιαστικό τους περιεχόμενο, τις αλήθειες και τις υποθέσεις τους. Ο χώρος προβάλει την ιστορία του και την προοπτική του. Ήταν πάντοτε στην πρώτη γραμμή των σχετικών καινοτομικών εφαρμογών. Σήμερα φαίνεται να έχει φορτισθεί τόσο από την παραγωγή και τις απαιτήσεις της, ώστε να παίρνει το σχήμα ενός γνωστικού πεδίου, να γίνεται κατάλληλος για μάθηση, για δοκιμές και προβληματισμό, για έρευνα. Και κυρίως για την έρευνα εκείνη που επιδιώκει να αναγνωρίσει αυτό που μπορεί να γίνει από αυτό που δεν μπορεί να γίνει. Αυτό που ωριμάζει και γίνεται ιστορικά επίκαιρο, από αυτό που εισάγεται και μεταφυτεύεται. Αυτό που είναι συνέχεια, από αυτό που είναι ακρωτηριασμός.

Δεν είναι τυχαίο ότι σήμερα η πόλη του Λαυρίου μελετά την ιστορία της και ασχολείται με το παρελθόν της. Δεν υιοθετεί τους εκσυγχρονισμούς και τις νέες τάσεις ανεξάρτητα από την ιστορικότητά της και τις εμπειρίες της. Αντίθετα επιχειρεί να διαμορφώσει τρόπους και μηχανισμούς αναγνώρισης της σημασίας της ιστορίας της και των πραγμάτων που την περιβάλλουν. Προς αυτό την ωθεί το γεγονός ότι διαθέτει ένας παρελθόν υψηλής πολιτιστικής πυκνότητας. Προς αυτό

την έλκει το δεδομένο ότι έχει ενσωματώσει στη ζωή της την πειθαρχία της τεχνολογίας και τις νοητικές και σωματικές δεξιότητες του ανθρώπου που επινοεί, παράγει και κατασκευάζει.

Αρχίζει να γίνεται ορατό ότι σήμερα το Λαύριο ετοιμάζεται να συνδιαλλαγεί με τη σύγχρονη τεχνολογία. Το πλαίσιο είναι οικείο. Το περιεχόμενο ανασυγκροτείται. Ανασυγκροτείται με τη μορφή ενός σχεδιάσματος που ξανασκέπτεται την παραγωγή και συνοψίζει το μάθημα των γεγονότων. Που αποσαφηνίζει τις αναγκαιότητες και τις σκοπιμότητες. Που μαθαίνει να διακρίνει τα κοινωνικά αιτήματα από τις τάσεις. Που αναδεικνύει την αναγκαιότητα της πολιτιστικής συνθήκης. Που γίνεται το κέντρο σχεδιασμού της νέας πόλης. Κάτω από τις συνθήκες αυτές αν κάτι είναι καινούργιο ή παλαιό χάνει τη σημασία του. Το ενδιαφέρον συγκεντρώνεται στο συνδυασμό που οδηγεί στην αλλαγή. Είναι η αλλαγή εκείνη, που επιτρέπεται από τη συνέχεια του Λαυρίου, και η οποία δίνει τη λύση.

Ο πυρήνας της σημερινής τεχνολογίας δεν παράγει. Σκέφτεται την παραγωγή. Ή πιο σωστά, παράγει λιγότερο και σκέφτεται περισσότερο. Έτσι η ανάπτυξη σύγχρονης παραγωγής δεν προκύπτει από επανάληψη ή απλή αναπαραγωγή. Αλλά, αφού η ίδια η παραγωγή γίνεται αντικείμενο σκέψης, αναπτύσσεται με τον τρόπο της διαφοροποίησης. Το Λαύριο από τη μαζική παραδοσιακή παραγωγή μετάλλων και μεταλλευμάτων περνάει στην παραγωγή προϊόντων έρευνας και ανάπτυξης.

Μέσα στους παλαιούς βιομηχανικούς χώρους, που η πόλη κληρονόμησε και με πρωταγωνιστές τους κατοίκους φορτισμένους με πολλαπλά στρώματα εμπειριών, αρχίζει η παραγωγή προϊόντων έρευνας. Εγκαθίστανται πρόδρομες μονάδες και διαπιστευμένα εργαστήρια. Αναπτύσσεται επιχειρηματική δραστηριότητα για προϊόντα τεχνολογιών αιχμής. Σχεδιάζονται πρότυπα βιομηχανικής παραγωγής και λογισμικό.

Η ιστορικότητα του χώρου γίνεται η βάση για την άρθρωση με το νέο και το σύγχρονο. Η ιστορικότητα των κατοίκων στέκεται απέναντι στην εξάπλωση της τεχνολογίας, που στην πραγματικότητα υπηρετεί την προτεραιότητα της οικονομίας και προτείνει το πέρασμα μέσα από τις ανάγκες της πόλης όπως οι ίδιοι τις βλέπουν και τις προγραμματίζουν. Αυτή είναι η ιδιαιτερότητα του Λαυρίου, η εσωτερική του υπόθεση. Η ενεργητική συμμετοχή μιας μικρής πόλης της χώρας στις απαιτήσεις της εποχής.

Και το Πολυτεχνείο τι κάνει; Στέκεται δίπλα στο Λαύριο. Αναλύει τις καταστάσεις. Ανιχνεύει τις ιδιαιτερότητες της επιχειρηματικότητας της εποχής. Εντοπίζει τα κενά της και τις ανεπάρκειές της. Προτείνει κατευθύνσεις και επεξεργάζεται μηχανισμούς παρέμβασης. Κυρίως όμως δημιουργεί στηρίγματα κοινωνικής συνοχής από τα οποία προκύπτουν πολιτικές και οικονομικές προτεραιότητες.

Το Ε.Μ.Π. αναγνωρίζει τις ποιότητες των κατοίκων και του χώρου και πιστεύει ότι η περιοχή μπορεί να αποτελέσει μια ελληνική παραλλαγή για ένα σύγχρονο πρότυπο περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.